

Variation i gifta kvinnors namnfraser i Finlands kulturliv på 1800- och 1900-talet

Minna Nakari

Abstract

The portrayal of surname usage among married women in official sources such as church records in the 19th century seems to contradict the reality described in certain private texts. The variation is undoubtedly due to the different functions of the sources as well as societal development but also gives rise to further examples to illuminate and discuss the potential identity crisis of women in connection with name changes. Comparative material can be found in cultural circles where individuals are often mentioned in newspapers and have left behind letters and documents. In this article, I have chosen to examine name phrases for both the author Fredrika Runeberg and the visual artist Venny Soldan-Brofeldt to complement the picture of the authentic use of surnames among married women in Finland at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century.

Keywords:

name phrase; surname; family name; maiden name; husband's family name

Nyckelord:

namnfras; tillnamn; släktnamn; flicknamn; giftasnamn

1. Inledning

Utvecklingen av namnfraserna för kvinnor i Finland från slutet av 1700-talet till början av 1900-talet avspeglar förändringar i det finländska samhället. Till exempel infördes kvinnlig rösträtt och kvinnors valbarhet i samband med lantdagsreformen 1906. Från att ha varit någons dotter, piga, hustru eller änka blir kvinnan en självständig individ som i officiella dokument får gå under eget namn. Utvecklingen av gifta kvinnors namnfraser förefaller dock gå rakt emot de samhälleliga förändringarna. Att kvinnor började anta mannens släktnamn kan ur dagens synvinkel ses som en symbol för kvinnans underordnade ställ-

ning. Men i början av 1900-talet ansåg man att det gemensamma namnet uttryckte jämställdhet, dvs. att hustrun fick rätt till mannens släktnamn och därigenom samma sociala status (se Nakari 2011 s. 71 ff.).

I min doktorsavhandling (Nakari 2011) har jag kunnat visa på en stor variation i hur kvinnor omtalas i officiella dokument i Helsingfors under perioden 1780–1930. Släktnamnbruket ökade under 1800-talet och var så gott som helt etablerat mot slutet av århundradet. Trots det förekommer det namnfraser för kvinnor ur lägre socialgrupper där patronymikon anges i stället för tillnamn och namnfraser med både patronymikon och tillnamn registreras fortfarande i början av 1900-talet.

Några fall av namnfraser med både giftasnamn och flicknamn föregånget av ordet *född* påträffas i slutet av 1700-talet exempelvis i bouppteckningar medan dylika benämningar i jämförelsematerialet från 1800-talet ofta förekommer i dödsannonser och gravskrifter. Men ännu i början av 1800-talet bär majoriteten av de gifta kvinnorna, med få undantag i borgerliga kretsar, endast flicknamn i de officiella källorna såsom i kyrkböckerna. En jämförande analys av de gifta kvinnornas tillnamn i Jacobina Charlotta Munsterhjelm's dagböcker, som skildrar umgänget i en östnyländsk herrgårdsmiljö kring sekelskiftet 1800, tyder dock på att giftasnamnen i privata sammanhang var ett mycket tidigare fenomen än i officiella dokument. Hur tillnamnsbruket ändras kan tydligt ses när det gäller en biskopsdotter som gifter sig under den tid som dagböckerna omspanner. Som ogift tituleras hon *Fröken Cygnea* eller *mamsell Cygnea*, som gift *Fru Hassell* (Nakari 2011 s. 153 f. och 2015 s. 110 f.).

Den lag om släktnamn som stadfästes den 23 december 1920 och som trädde i kraft den 1 januari 1921 medförde mera organiserade och enhetligare namnförhållanden i Finland. Enligt den nya lagen skulle varje finsk medborgare ha ”visst släktnamn” (1 §). Om en person som då saknade ett släktnamn inte själv anmälde något namn inom ett år efter lagens ikraftträdande, skulle prästen anteckna ett släktnamn på denna person i kyrkboken (4 §). Något tvång för kvinnan att anta mannens släktnamn vid giftermål fastslogs inte i denna lag utan det var först i 1929 års äktenskapslag som det påbjöds att mannens släktnamn skulle vara familjens gemensamma namn. Enligt 32 § kunde hustrun dock ”bära det namn hon såsom ogift hade, sålunda förenat med mannens namn, att hennes namn föregår mannens”, dvs. bestämma sig för ett s.k. dubbelnamn.

2. Namnbyte som eventuell inre konflikt hos den gifta kvinnan

Flera exempel på finländska kvinnors namnval vid giftermål, innan lagarna på 1920-talet gör slut på variationsmöjligheterna, kan man finna i 1800-talets kulturkretsar där personer ofta omtalats i tidningar samt lämnat efter sig brev och handlingar. Litteraturvetaren Merete Mazzarella (2007) har undersökt Fredrika Runebergs författarskap i skuggan av den berömda maken nationalskalden Johan Ludvig Runeberg och anser att Fredrika i väsentliga avseenden förblev en Tengström livet ut. Fredrika var nämligen brorsdotter till Finlands första ärkebiskop Jakob Tengström och enligt Mazzarella byggde en avgörande del av Fredrikas identitet på familjebakgrunden. ”Hade hon levt i dag hade hon aldrig bytt namn när hon gifte sig”, konstaterar Mazzarella (2007 s. 30). Författaren låter förstå att det rädde en inre konflikt bakom Fredrikas namnval.

Historikern Maria Vainio-Kurtakko (2022 s. 347 f.) skildrar i sin tur äktenskapet mellan friherrinnan Ellan de la Chapelle och konstnären Albert Edelfelt under ståndssamhällets sista årtionden. Studien baserar sig till stor del på brevmaterial som ger upphov till en också ur onomastisk synvinkel intressant sammanfattning: ”Ellan de la Chapelle förvandlades i sitt första äktenskap till fru Edelfelt och i sitt andra till friherrinnan von Born. Med de namnen undertecknade hon både brev och officiella dokument, men inför sig själv och för eftervärlden var och förblev hon Ellan de la Chapelle, oberoende av make.” Här syftar författaren på inskriptionen på Ellan de la Chapelles gravsten där det står:

Ellan de la Chapelle

gift

1888 med Albert Edelfelt

1908 med V. M. von Born

I boken framgår det också att Ellan hade uttryckt önskemål gällande gravstenen i sitt testamente (Vainio-Kurtakko 2022 s. 347).

I det finländska kulturlivet hittar man också ett exempel på mera okonventionella namnval, nämligen hos konstnärsparet Venny Soldan-Brofeldt och Juhani Aho som gifte sig i slutet av 1800-talet. Medan författarmaken bytte ut

sitt ursprungliga svenska släktnamn *Brofeldt* mot det finska *Aho*, fortsatte hustrun och bildkonstnärinnan att använda sitt flicknamn kombinerat med hans tidigare släktnamn. Enligt konsthistorikern Riitta Konttinen (2010 s. 175) ledde detta dubbelnamn till att man i offentligheten inte alltid visste om Venny Soldan-Brofeldts anknytning till Juhani Aho. Författaren anser att namnvalet garanterade Venny en viss självständighet.

3. Syfte och material

I denna artikel har jag valt att närmare studera namnfraser för två av de ovan nämnda konstnärskvinnorna, för eftervärlden kända som författarinnan Fredrika Runeberg resp. bildkonstnärinnan Venny Soldan-Brofeldt. Syftet är att komplettera bilden av det genuina namnbruket hos den gifta kvinnan i Finland på 1800-talet och i början av 1900-talet. Med ”namnfras” avser jag här olika kombinationer av titlar (inklusive yrkesbeteckningar), förnamn och tillnamn (jfr Wahlberg 1999 s. 106). Dessa kombinationer kan ju även uttrycka maktrelationer i och med att en namnfras har valts ut för att representera en person i ett visst sammanhang (se Ryman 2008a, 2008b).

Namnbeläggen har jag hämtat ur finländska dagstidningar i Nationalbibliotekets digitala samlingar samt ur brevsamlingar som förvaras i Svenska litteratursällskapets i Finland³¹ resp. Finska litteratursällskapets arkiv³². Namnfraserna är valda i syfte att presentera den eventuella variationen i hur dessa konstnärinnor omtalas³³.

4. Fredrika Runeberg

I namnbruket följde Fredrika Runeberg med sin tid när hon antog makens tillnamn vid sitt giftermål 1831. I ett brev daterat den 14 februari 1831 skriver Fredrika till sin väninna Augusta Lundahl: ”Af underskriften ser Du, och har väl troligen äfven hört det, att jag förändrat namn och förhållanden. Den 23

³¹ I denna studie har jag använt mig av brev från Fredrika Runeberg i SLS-samlingen (SLSA 1106) och brev till Fredrika Runeberg i Borgåsamlingen (SLSA 1104FR).

³² I Finska Litteratursällskapets arkiv förvaras såväl Venny Soldan-Brofeldts som Juhani Ahos brevsamlingar. Av Vennys kvarlämnade brev härstammar de flesta från 1930- och 1940-talet, men bland makens brev hittar man också några stycken som är adresserade till hustrun och de är av äldre datum.

³³ I Sverige har Sonja Enzenberg (2005, 2007) i sina undersökningar om gifta kvinnors bruk av släktnamn i modern tid kunnat konstatera att kvinnans namnval inte alltid respekterades av omgivningen utan exempelvis i recensioner omtalades en konstnärinna enligt det patriarkaliska mönstret även om hon själv hade hållit fast vid sitt släktnamn som ogift.

januari var vår Bröllopsdag.” Underskriften lyder *Din tillgifna Fredrika Runeberg* och med det namnet skriver hon sedan konsekvent under alla de brev som jag i detta sammanhang har haft möjlighet att studera i Svenska litteratursällskapet i Finlands arkiv. Sina tre böcker som kom ut 1858–1862 signerade Fredrika Runeberg däremot inte med sitt eget namn utan använde signaturen *-a -g*.

Största delen av de brev som Fredrika fått som gift är adresserade till *Fru Professorskan Fredrika Runeberg*. I materialet påträffade jag några väninnor till Fredrika samt en kyrklig kommitté som använde namnfraser med flicknamn föregånget av ordet född. På 1830-talet skriver exempelvis väninnan Augusta Lundahl sina brev oftast till *Madame Fredrique Runeberg née Tengström* eller *Fru Fredrika Runeberg född Tengström* men övergår senare till att använda namnfraser som *Lektorskan Fru Fredrika Runeberg*, *Fru Doktorskan Fredr. Runeberg*, *Högädla Professorskan Fredrika Runeberg* och *Professorskan Högädla Fru Fredrika Runeberg*.

Johan Ludvig Runeberg dog 1877 och Borgåbladet publicerade den 12 maj 1877 ”Sorgebetygelser från Sverige öfver J. L. Runebergs död”. Den svenska riksdagens båda kamrar riktar sina ord till *Enkefru Fredrique Runeberg, född Tengström* och Svenska Akademien till *Enkefru Fredrika Charlotta Runeberg, född Tengström*, medan Kungliga Vitterhets-, Historie- och Antiquitetsakademien använder namnfrasen *Fru Fredrika Charlotta Runeberg*.

Fredrika dog två år efter sin man. Namnfrasen i hennes dödsannons, som den 28 maj 1879 ingick i Helsingfors Dagblad, omfattar såväl titel, förnamn, giftasnamn som flicknamn föregånget av ordet född:

Tillkännagifves att *Professorskan Fredrika Charlotta Runeberg född Tengström* stilla afled i Helsingfors tisdagen den 27 Maj 1879 kl. 5 f. m., i en ålder af 71 år 8 månader.

I en annons om jordfästningen i samma tidning dagen därpå (Helsingfors Dagblad 29.5.1879) hade flicknamnet utelämnats:

De vilka önska följa *professorskan Fredrika Runeberg* till hennes sista hvilorum underrättas härmedelst att jordfästningen försiggår å begravningsplatsen i Borgå Fredagen den 30 Maj klockan ½ 12 f. m. straxt efter ordinarie bantågets ankomst.

Paret Runebergs grav finns på Näsebackens begravningsplats i Borgå. För Fredrikas del lyder inskriften enligt tidens kutym (jfr Nakari 2011 s. 151 f.) så här: VID RUNEBERGS SIDA HVILAR HÄR *HANS MAKAN FREDRIKA*

CHARLOTTA FÖDD TENGSTRÖM. Det faktum att Fredrikas namn står på baksidan av minnesstenen anser Mazzarella (2007 s. 274) också symbolisera hennes underordnade ställning i äktenskapet.

5. Venny Soldan-Brofeldt

Venny Soldan och Juhani Aho gifte sig år 1891. Giftermålet uppmärksammades av de flesta finländska tidningar, både finskspråkiga och svenskspråkiga. T.ex. Borgåbladet (9.9.1891) formulerar notisen så här: ”Lysning afkunnades i går mellan *målarinnan Venny Soldan* och *skriftställaren Juhani Aho*.” I Fredrikshamns tidning (12.9.1891) innehåller nyheten även brudgummens ursprungliga namn: ”Lysning afkunnades enl. P. L. [tidningen Päivälehti] förli- den söndag mellan *målarinnan, fröken Venny Soldan* och *skriftställaren Johannes B[r]ofeldt. (Juhani Aho)*”. Maken hade ju redan etablerat sig under författarnamnet men hette officiellt fram till 1907 *Johannes Brofeldt*.

Under historiens lopp har Finland genomgått två omfattande kampanjer för att förfinska tillnamn. Den första av dem ägde rum 1906 och hade samband med den allmänneuropeiska nationalismen. Då var det huvudsakligen bildade män- niskor samt upplysta bönder och yrkesfolk som ändrade sina namn, därmed även den finskspråkige Johannes Brofeldt. Den andra namnbytesvågen, som skedde under åren 1935–1937, gällde däremot alla socialgrupper. Mestadels tog sig namnbytet uttryck just i förfinskning av svenska namn.

Två år efter bröllopet i juli vet Borgå nya tidning (20.7.1894) berätta att ”*Författaren Juhani Aho* har jämte *sin fru, målarinnan Venny Soldan* för inneva- rande sommar bosatt sig i nyländska skärgården ---”. När tidningen Uusi Savo (18.12.1894) samma år rekommenderar böcker för jul finns med på listan en som *Juhani Aho* och *hans hustru Venny Soldan* har redigerat. År 1896 annon- serar tidningen Satakunta (19.11.1896) en julsaga skriven av *Juhani Aho* och illustrerad av *Venny Soldan-Brofeldt*. På 1890-talet började Venny signera sina målningar och illustrationer med bokstavskombinationen *VS-B* (Kontti- nen 2010 s. 175).

År 1920 skriver Björneborgs tidning (26.10.1920) utförligt om *Venny Soldan-Brofeldts* utställning i stadens bokhandel. Men skribenten beklagar även att lokalen verkar vara för liten för ändamålet och använder en väldigt omfattande namnfras för konstnärinnan i sin beskrivning av situationen: ”*Fru Soldan-Brofeldt, alias doktorinnan Venny Aho, inom parentes vår frejdade finske författare Juhani Ahos maka*, har nämligen icke fått rum för vidare än en del,

visserligen den större delen, av sina arbeten på utställningssalens väggytor, resten ha blygsamt måst placeras i skymundan i en knut; ---”.

Juhani Aho dog 1921 och han fick sin sista viloplats i hemtrakterna i Savolax. Efter makens död fortsatte Venny med sin karriär som förutom målningar även innehöll bland annat bilderböcker. När den kanske mest kända av dem (Merimajamme ja me) år 1930 hade kommit ut noterades saken av åtminstone två finskspråkiga tidningar. Tidningen Hämeen kansa (5.11.1930) berättar att *Rouva Venny Aho* (sv. *Fru Venny Aho*) har skrivit och illustrerat en bok om sin skärgårdsstuga där *Juhani Aho* tillbringade många av sitt livs lyckligaste somrar. Men senare i samma kolumn får vi läsa om en annan bilderbok redigerad av *Venny Soldan-Brofeldt*. I tidningen Pohjois-Savo (8.1.1931) står det att *Juhani Ahon puoliso Venny Soldan* (sv. *Juhani Ahos maka Venny Soldan*) har skrivit en bok om somrarna i Hangö skärgård.

I det privata är benämningarna dock ännu brokigare. Som adressat tilldelas Venny inte sällan namnfraser med flera tillnamn. I brevmaterialet påträffas tillnamnskombinationer som *Soldan-Brofeldt-Aho*, *Aho-Soldan-Brofeldt*, *Aho-Brofeldt-Soldan*, *Brofeldt-Aho*, *Soldan-Aho* och *Aho-Soldan*.

Men även en och samma brevskrivare kan använda olika namnfraser. I ett fall står det exempelvis *H. Fru Venny Soldan-Brofeldt* på kuvertet men själva brevet börjar med tilltalet *Högtärade och kära Fru Soldan!* I ett annat fall är brevet adresserat till *Konstnärinnan Fru Venny Soldan-Brofeldt* medan tilltalet lyder *Bästa Fru Aho*.

Namnfraser där dubbelnamnet *Soldan-Brofeldt* ingår som enda tillnamn uppvisar emellertid en stor variation av olika titlar. Det förekommer exempelvis *Fru*, *Fru Doktorinnan*, *Doktorinnan*, *Konstnärinnan*, *Fru Artisten* och *Målarinnan* jämte de finska motsvarigheterna.

Men namnfraser med endast giftasnamn är också vanliga. Fram till år 1907 påträffas *Rouva Wenny Brofeldt* (sv. *Fru Wenny Brofeldt*), *Fru Brofeldt*, *Högtärade Fru Brofeldt*, *Fru Wenny Brofeldt* och *Madame Wenny Brofeldt*. Under senare decennier är namnfraserna *Tohtorinna Venny Aho* (sv. *Doktorinnan Venny Aho*), *Rouva Venny Aho* (sv. *Fru Venny Aho*) och *Fru Venny Aho* de oftast förekommande varianterna.

För att få en uppfattning om hur Venny eventuellt **vill** bli tilltalad har jag närmare studerat de namnfraser som familjemedlemmar och konstnärsvänner använt för henne. År 1905 skickar maken ett kort till *Rouva Wenny Brofeldt*

(sv. *Fru Wenny Brofeldt*). System Tilly skriver år 1896 till *Fru Wenny Soldan Brofeldt*, 1897 resp. 1907 är hennes kort adresserade till *Fru Wenny Brofeldt* och *Madame Wenny Brofeldt*, 1915 till *Fru Wenny Aho*. När sönerna Heikki och Antti brevväxlar med sin mor använder de namnfraserna *Rouva Venny Aho* (sv. *Fru Venny Aho*), *Frau Venny Aho* och *Tohtorinna Venny Aho* (sv. *Doktorinnan Venny Aho*).³⁴

De samtida finländska konstnärinnorna Helene Schjerfbeck, Ellen Thesleff och Hanna Frosterus-Segerstråle föredrar benämningar med dubbelnamn såsom *Fru Venny Soldan-Brofeldt* och *Artisten Fru Venny Soldan-Brofeldt*. Ellen Thesleff varierar visserligen år 1905 med *Högtärade Fru Brofeldt*, medan den svenska konstnärsvänninnan Hanna Hirsch-Pauli år 1940 väljer att använda namnfrasen *Fru Venny Aho*. Den ovannämnda konstnärshustrun Ellen Edelfelt börjar år 1907 sitt brev med orden *Bästa Fru Brofeldt* och hos dansösen Maggie Gripenberg, som Venny senare i livet hade en nära relation till, hittar man den omfattande namnfrasen *Målarinnan Fru V. Soldan-Brofeldt Aho*.

Men hur uppfattade Venny själv sin identitet? I brevsamlingarna ingår även några av Vennys brev i avskrifter samt ett par handlingar med hennes underskrift. I nio fall skriver hon under med namnet *Venny Aho*, i tre fall använder hon namnet *V. Soldan-Brofeldt* och en gång anger hon alla tillnamn i en och samma namnfras *Venny Aho-Soldan-Brofeldt*. Av dessa få fall att döma förefaller hon ha använt dubbelnamnet *Soldan-Brofeldt* i professionella ärenden och tillnamnet *Aho* i ärenden som gällde familj och hushåll.

Venny Soldan-Brofeldt dog 1945. Hon ville inte bli begravd vid sin makes sida i Idensalmi utan i närheten av andra familjemedlemmar på Sandudds begravningsplats i Helsingfors (Konttinen 1996 s. 377). På hennes något asketiska gravsten står namnfrasen *VENNY SOLDAN-BROFELT* inristad.

6. Sammanfattning

Varken för Fredrika Runeberg eller Venny Soldan-Brofeldt gällde något tvång att anta makens namn när de gifte sig 1831 resp. 1891. Det var ju först i 1929 års äktenskapslag som det påbjöds att mannens släktnamn skulle vara familjens gemensamma namn. I namnvalen följde dessa kvinnor däremot sin tid.

³⁴ Förnamnet *Venny* är en yngre smekform av namnen *Wendela/ Wendla* som har tyskt ursprung och som har påträffats i Finland redan på 1700-talet. Men även formerna *Vendela/ Vendla* förekommer i finländska källor från 1700- och 1800-talet (Blomqvist 2002 s. 116). Variationen mellan *Wenny* och *Venny* i mitt material förklaras antagligen av dessa tidigare parallellformer.

Efter att Fredrika hade gift sig meddelade hon klart och tydligt i brevet till en väninna att hon nu ”förändrat namn och förhållanden” och övergick till att därefter alltid använda giftasnamnet då hon skrev under sina brev. Venny i sin tur valde att bära dubbelnamn i likhet med många andra kvinnor i konstnärskretsar i slutet av 1800-talet. Konttinen (2010 s. 175) nämner att det på 1800-talet var rätt vanligt att kvinnliga konstnärer använde dubbelnamn, vilket lär ha varit ett sätt att värna om det egna konstnärskapet.

Trots att Fredrika debuterade som författare år 1858 och Venny hade börjat med sin karriär som bildkonstnär redan innan hon gifte sig 1891 bestämdes deras sociala status i regel via maken som i båda fallen var en berömd författare och akademiker. Som hustrur och änkor fick dessa kvinnor oftast bära titlar som *Fru Professorskan* och *Fru Doktorinnan*. Som konstnärer avstod de emellertid från att relateras till maken genom giftasnamn. Fredrika skrev sina texter under bokstäverna *-a -g* och för Vennys del kom dubbelnamnet att fungera som konstnärnamn i och med att hon lät bli att byta *Brofeldt* mot *Aho* då maken gjorde det.

För eftervärlden symboliserar Venny Soldan-Brofeldts dubbelnamn ett framsteg i utvecklingen av kvinnans ställning jämfört med Fredrika Runebergs tid. Den överraskande stora variationen i namnfraserna hämtade ur samtida tidningar och brev visar dock på omvärldens osäkerhet vid valet av Vennys tillnamn. De underskrifter som ingår i brevmaterialet tyder i sin tur på att konstnärinnan också själv varierade mellan namnfraserna *Venny Aho* och *Venny Soldan-Brofeldt*. Hon förefaller således ha haft olika identiteter för familjelivet och yrkeslivet.

Slutligen kan även gravskriften berätta om konflikten mellan personens identitet och namnbruk. I synnerhet om personen själv, i likhet med Ellan de la Chapelle och Venny Soldan-Brofeldt, uttryckt önskemål gällande graven kan man anta att personen också valt namnfrasen på minnesstenen. I båda fallen står namnfrasen i någon mån i strid med personens egen verklighet.

Referenser

Arkivmaterial

Juhani Ahos brevsamling. Finska Litteratursällskapet.

Venny Soldan-Brofeldts brevsamling. Finska Litteratursällskapet.

BORGÅSAMLINGEN, Fredrika Runebergs samling (SLSA 1104FR). Svenska litteratursällskapet i Finland.

SLS-samlingen (SLSA 1106). Svenska litteratursällskapet i Finland.

Elektroniska källor

Björneborgs tidning 26.10.1920. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/etusivu>
 Borgåbladet 12.5.1877, 9.9.1891. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/etusivu>
 Borgå nya tidning 20.7.1894. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/etusivu>
 Fredrikshamns tidning 12.9.1891. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/etusivu>
 Helsingfors Dagblad 28.5.1879, 29.5.1879. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/etusivu>
 Hämeen kansa 5.11.1930. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/etusivu>
 Pohjois-Savo 8.1.1931. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/etusivu>
 Satakunta 19.11.1896. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/etusivu>
 Uusi Savo 18.12.1894. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/etusivu>
 Åland 12.9.1891. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/etusivu>

Övriga källor

Gravskrifter på minnesstenar på Sandudds begravningsplats i Helsingfors: Ellan de la Chapelles gravsten, Venny Soldan-Brofelts gravsten.

Gravskrifter på minnesstenar på Näsebackens begravningsplats i Borgå: Fredrika Runebergs gravsten.

Tryckta källor och litteratur

Blomqvist, Marianne, 2002: Dagens namn. Schildts.

Entzenberg, Sonja, 2005: Släktnamnens sociala signifikans – gifta kvinnors val av släktnamn i modern tid. I: Utvecklingstendenser och drivkrafter inom nordiskt namnskick. Handlingar från den trettonde nordiska namnforskarkongressen i Tällberg 15–18 augusti 2003, red. av Staffan Nyström. S. 119–132. Uppsala: NORNA-förlaget.

——— 2007: Professor *Nanna Svartz* eller Fru *Nanna Malmberg*? Släktnamnsbruk hos gifta kvinnor 1920–1982. I: Språk och kön i nutida och historiskt perspektiv. Studier presenterade vid Den sjätte nordiska konferensen om språk och kön, Uppsala 6–7 oktober 2006. Red. Britt-Louise Gunnarsson, Sonja Entzenberg & Maria Ohlsson. S. 198–207. Uppsala: Uppsala universitet.

Jacobina Charlotta Munsterhjelm's Dagböcker 1799–1801. 1970. Med kommentar och register utgivna av Bo Lönnqvist. (Folklivsstudier 7.) Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.

Kontinen, Riitta, 1996: Boheemielämä. Venny Soldan-Brofeldtin taiteilijatie. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

——— 2010: Naiset taiteen rajoilla. Naistaiteilijat Suomessa 1800-luvulla. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Lag om släktnamn. Given i Helsingfors den 23 december 1920. N:o 328. Finlands författningssamling.

Mazzarella, Merete, 2007: *Fredrika Charlotta född Tengström*. En nationalskalds hustru. Helsingfors: Svenska Litteratursällskapet i Finland. Stockholm: Atlantis.

- Nakari, Minna, 2011: Variation i kvinnors namnfraser i officiella dokument i Helsingfors 1780–1930. Socioonomastiska synvinklar på makt och identitet. Helsingfors universitet: Finska, finskugriska och nordiska institutionen. Helsingfors. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-6949-9>.
- 2015: Finländska kvinnors namnfraser som uttryck för social tillhörighet i historiskt material. I: Navne og skel – Skellet mellem navne. Rapport fra Den Femtende nordiske navneforskerkongres på Askov Højskole 6.–9. juni 2012, red. av Birgit Eggert og Rikke S. Olesen under medvirken af Bent Jørgensen. S. 105–117. Uppsala: NORNA-förlaget.
- Ryman, Lennart, 2008a: Svenska namnfraser i äldre tid – presentation av ett forskningsprojekt. I: *Studia anthroponymica Scandinavica* 26. S. 111–114.
- 2008b: Omtal av individer i Sverige under äldre tid. Fastars namnfraser under 1300-talet. I: *Nordiska namn – Namn i Norden. Tradition och förnyelse. Handlingar från Den fjortonde nordiska namnforskarkongressen i Borgarnes 11–14 augusti 2007*, red. av Guðrún Kvaran, Hallgrímur J. Ámundason, Jónína Hafsteinsdóttir & Svavar Sigmundsson. S. 381–389. Uppsala: NORNA-förlaget.
- Soldan-Brofeldt, V., 1930: *Merimajamme ja me*. Porvoo: WSOY.
- Vainio-Kurtakko, Maria, 2022: *Ett gott parti. Scener ur Ellan de la Chapelles och Albert Edelfeldts liv*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland. Stockholm: Appell Förlag.
- Wahlberg, Mats, 1999: Uppsalaborgare på 1600-talet. I: *Namn och samhälle* 10. S. 105–116. Uppsala: Uppsala universitet.
- Äktenskapslag. Given i Helsingfors den 13 juni 1929. N:o 234. Finlands författningssamling.

